

ISSN: 2158-7051

INTERNATIONAL
JOURNAL OF
RUSSIAN STUDIES

ISSUE NO. 1 (2012/1)

RUS DİLİNİN KIRGIZ EĞİTİM SİSTEMİ ÜZERİNDEKİ EĞİTİMSEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

HASAN KARACAN*

Summary

The general purpose of the research is to evaluate the Educational impacts of Russian language on Kyrgyz educational system which were applied in the example of Kyrgyzstan and based on compounds of aim, content, process of basic education program with the connection of basic education, teachers and parents' points. For this aim firstly evaluating of Russian language impacts about Educational on Kyrgyz educational system in the example of Kyrgyzstan in the framework at theoretical/historical were analyzed; then among actual representatives' opinions of basic education and people who used from this work were applied interview to a chosen example mass with some questions in order to determine/evaluate the educational results in short/medium/long term concerning program of aim/process of teaching-learning/ compounds on basic education as a strategic level of education of teaching with different language.

Keywords: Different Language, Teaching Difference Language, Teaching with Different Language.

Giriş

Dilin insan varoluşu ve bilinç evrimindeki rolü bir kaynakta şöyle betimlenmektedir;^[1]

...Dil insanın birey ve grup ölçeğinde evrimleşmesi bakımından devreye giren önemli araçlardan biridir. Bir başka deyişle dil, insan ruhunun bireysel ve kolektif ölçekte nesnel boyutta kendini deneyimlemesine aracılık edecek şekilde bizzat insan tarafından yaratılmış kültürel ve sosyal bir enstrüman niteliğindedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, dili genel evrim kompozisyonunun içinde

başat konuma yükseltme ve küçültme tepkiselliklerinin, insanın kendine ve kendi yarattığı kültürel araca zarar veren duygusallıklar olduğu, sözkonusu tutumların hayata ve olana direniş tepkiselliğini yansıttığı, araca dengeli yaklaşımın sağlayacağı yaratıcı kullanım olasılığını sınırladığı gerçeğidir...

...İnsan varoluşunun mutfağı, ruhsal ve düşünsel ilişkiler örüntüsü kabul edildiğinde, dilin bu mutfakta pişen enerjistik terkipleri nesnel ve maddesel boyuta servis yapan kültürel bir araç olduğu gerçeği ortaya çıkar. Varoluşun cevher yaratımları, dille ilgili olmayan öznel boyuta aittir; bu bağlamda aslolan aynı alfabenin kullanıldığı ve insanı bütün elementlerle ortak iletişim formasyonuna taşıyan enerjistik dil ve okur-yazarlıktır...

Dil insan ruhunu ve hayatını şekillendirip düzene sokan kültür-zihin ve düşünce kavramlarıyla da yakından ilişkilidir. Ünlü dil bilgini J.V.Vendryes'e göre düşünce *dile dayanarak, daha doğrusu dille kaynaşarak görevini yapabilir. Dil basit bir yardımcı değil, düşüncenin vazgeçilmez ortağıdır.*^[2]

Farklı dil öğretimi sorunu, gelişmekte olan ülkeler için ayrı önemli yeri olan bir sorundur. İleri ülkeler ayak uydurabilme, gelişmeleri izleyebilme çabası içinde olan bu ülkeler öteden beri farklı dil öğretimine ağırlık vermektedirler. Farklı dil öğretiminde kazanılan farklı dilin bireye bir takım yararlar getirdiği bir gerçektir.^[3]

Farklı dil öğretimi konusundaki bilimsel araştırmaların birçoğunda, farklı dil bilmenin, günümüzün değişen şartlarında ve gitgide artan iletişim imkânlarının milletler arası ilişkileri de artırması sebebiyle daha da önemli hale geldiği belirtilmekte, farklı dil öğretiminin bu önemin gereklerinin yerine getirilmesini sağlayacak biçimde yapılmasından söz edilmektedir. Bu tespitin her iki yönünün doğruluğu açıkça görülmektedir. Farklı dil bilmenin önemi artmıştır. Bu konuda herkes aynı kanıdadır. Ancak, sorun olarak karşımıza ikinci yönün irdelenmesinde çıkmaktadır. Sorun, farklı dil öğretiminin dile verilecek önemin gereklerini yerine getirebilecek şekilde, eğitimin hangi aşamalarında ve nasıl yapılacağı konusudur.^[4]

Ülkede ikiden fazla etnik gruba mensup çocukların eğitim gördüğü okullara çok kültürlü eğitim yapılmaktadır denilebilir. Özellikle eğitim Rus dilinde yapılan okullarda aynı sınıfta Rus, Kırgız; Özbek, Tacik, Dungan; Uygur; Azeri; Ukraynalı, Koreli, Letonyalı, Tatar, Kazak ve Kafkas uyruklu çocuklara rastlamak mümkündür. Bu tip karma okullar, tüm ulusların arasında sıkı bağlantı olması için her zaman önem taşımıştır. Bunun yanında karma olmayan ve eğitimin tek dilde yapıldığı okullar da vardır. Bu okullar bölgede konuşulan dile göre açılır. Karma okullarda ve milli okullarda ülkede yaşayan başka milletlerin de gelenek göreneklerine, kültürüne saygılı bireyleri yetiştirmek, uluslar arası dostluk bilinci verilmesi amaçlanmaktadır.^[5] Bir ülkede herkes tarafından okunulabilen bir dil konuşuluyorsa ulusal bir eğitim sistemi kurmak kolaylaşır. İki ya da daha fazla dil konuşuluyorsa eğitim dilinde bazı sorunlarla karşılaşılır.^[6]

Sovyetler Birliğinde hem halklara kendi anadillerinde eğitim görmeleri hakkı tanınırken, hem de sosyalist bilincin geliştirilmesinde, bilimde ve sanatta objektif bir üst yapının geliştirilmesinde ortak bir dilde (Rusça) eğitim yapılması öngörülmekteydi. Böylelikle de bir taraftan Ruslaştırma politikası güdüldükçe, öte taraftan da farklı mozaikğin korunması sağlanmaktaydı. Ancak bunu eğitimde dil açısından bir ikilik ve çelişki olarak düşünmemek gerekir. Çünkü aynı zamanda her Sovyet vatandaşının mensubu olduğu millet ve ırka bakılmaksızın istediği dilde eğitim görme hakkı vardı. 1989'da Kırgız dili resmi dil olarak kabul edilmiş, daha sonra 1993'te hem Kırgızca hem de Rusça resmi dil olarak ilan edilmişse de, uygulamada Rusça yine eskisi gibi ön planda olmuştur. Her ne kadar Kırgızcanın özendirilmesi ve ilk planda yer alması ön görülüp, tüm okullarda Kırgızcanın okutulması istense de, bu konuda istenilen oranda başarı sağlanamamıştır.^[7]

Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminde 1739 sayılı temel Eğitim kanununda “Türkçe den başka hiçbir dil ana dili olarak okutulamaz” maddesine bağlı olarak, eğitim Türk dilinde yapılmaktadır. Kırgız Cumhuriyetinde ise resmi dilin Kırgızca ve Rusça olması yanında, ülkede eğitim dili Kırgızca, Rusça, Özbekçe, Tacikçe, Dunganca, Uygurca olarak kullanılmaktadır. (Kırgızlar %51, Ruslar %22,5; Özbekler %12,8 ve geri kalan nüfuzu da diğer milletler oluşturmaktadır.)^[8]

Ülkede eğitimin ana dilinde yapılması, sosyalizmin çabuk benimsenmesinde etken olmuştur. Lenin, devrimden önce (1913) bütün ulusların kendi dillerinde eğitim yapma ve kendi anadillerini kullanabilme haklarını kabul ediyordu. 3 Ekim 1917'de eğitim komiserliği bütün azınlıkların kendi anadilinde, eğitim yapabilme hakkını ilan etmişti.^[9] Türkistan halkının ve emekçilerinin ısrarıyla 23.08.1918 de eğitimin ana dilinde yapılması kararlaştırılarak Türkistan Merkezi Komitesi tarafından bir yasa çıkarılmıştır. Aralık, 1918'de Pişpek eyaletinde (Bişkek) emekçilerin kendi çocuklarının kendi anadilinde okuma hakkı olduğu yasayla onaylanmış, Kırgız, Özbek, Tacik ve diğer Orta Asya toplumunun emekçilerine ilk defa çocuklarının anadillerinde öğrenim görme olanağı sağlanmıştır.^[10] Görülüyor ki dil, insan ve toplum hayatı için olmazsa olmazlardan birisi belki de birincisidir. Günümüzde ise dil deyince aklımıza doğrudan eğitim kurumları gelmektedir. Çünkü modern dünyada dil en fazla okullarda işlenmekte, eğitim kurumları dilin şekillenmesinde, genç kuşaklara öğretilmesinde ve sürekliliğin sağlanmasında kilit konumunda bulunmaktadır.

Bugün dünyanın her yerinde uygulanan farklı dille öğretim çalışmaları mevcuttur. Bunların amaçları arasında kendi kültürlerini yayma, kendi ülkelerine karşı sempati uyandırma, kendi ana dillerini başka ülkelerde öğretip o ülkelerin eğitim sistemine yerleştirme, kendi dillerini çok iyi öğreterek geleceğe ekonomik, politik ve içtimai yatırımlar yapma, yanı sıra dillerini toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına yeterli düzeyde cevap verdirebilmektir.

Rus Dilinin Amaç Bileşenine İlişkin Değerlendirmeler

Kırgızistan'da yapılan araştırma gösteriyor ki *Rus Dili, Temel eğitime ilişkin toplumsal*

beklenti ve ihtiyaçlara yeterli düzeyde cevap vermektedir fikrine Kırgız halkı destek vermektedir. Temel eğitimin amaç bileşenine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerini değerlendirecek olursak;

“ *Rus Dili, Temel eğitime ilişkin toplumsal beklenti ve ihtiyaçlara yeterli düzeyde cevap vermektedir.*” görüşüne halkın verdiği cevap Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 38 normal oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında kısmen katılıyorum % 27,7 ile yine normal oranda cevap vermiştir. Yanı sıra olumsuz cevap verenler ise % 34,3 gibi normal oranda kalmışlardır. Bunun yanında Kırgız halkı “ *Rus Dili, Kırgız dili ve kültürünü engellemiştir.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile ancak % 26,8 olumlu cevap vermiştir. Karşıt fikirde olanların değeri ise % 52,9 ile yüksek çıkmıştır. Farklı dil, ana dili ve kültürünü engellemez. Aksine yaygın toplumlarda gelişmesine yardımcı olur düşüncesi hâkimdir.

Bu araştırma da gösteriyor ki, Ruslar kendi dilleriyle o ülkenin ana dilinin gelişmesini ve kendi kültürlerini yaymayı ve sürdürmeyi engellememiştir. Rus dili, Kırgızistan’ın resmi dili olmaya devam etmelidir görüşü en az bir asır daha devam edecektir. Çünkü halk Rus dilinden kopmamaktadır. Ve uzun bir zaman daha Rus dili bu ülkede yaygın olmaya devam edecektir, zira Kırgız halkı “ *Anadilin gelişmemiş olması, zorunlu olarak gelişmiş farklı bir eğitim dili kullanımını gerektirir.*” görüşüne Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 48,3 olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında halkın % 25,9’u ise bu fikre katılmadığını beyan etmektedirler. Bu görüşmeye katılanların genel olarak kendi ana dillerinin eğitim ve öğretimde yetersiz olduklarına inandıklarını gösteriyor. Bu da, hâlihazırda Kırgız dili yeterince gelişmişlik seviyesine ulaşamamış ve tam olarak eğitime cevap verememektedir görüşünün hâkim olduğunu gösteriyor. Çünkü bazı üniversitelerde halen Kırgız dilinde eğitim ve öğretime geçilememesi, Temel eğitim bazında en popüler okulların Türk ve Rus okullarının olması, en çok Rusça televizyon kanallarının seyredilmesi, birçok kurum ve kuruluşlarda halen dokümanların Rusça olması, en çok Rusça gazetelerin ve mecmuaların tercih edilmesi, elit tabaka arasında en çok Rusçanın konuşulması sebeplerinden dolayı bu görüşe yeterli oybirliğine varılmıştır. Bu görüşe destek veren bir başka görüş ise “ *Gelişmiş bir eğitim dili olarak Rusça, Kırgız Eğitim Sisteminin etkililiğinin önemli bir dinamiğidir.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 59,9 yüksek oranda olumlu cevap vermiştir. Halkın sadece % 21,5 ‘i olumsuz cevap vermektedir. Bağımsızlığından beri halkın Rusça’ ya bakış açısı çok az değişikliğe uğramıştır.

Yukarıdaki görüşten de anlaşılacağı gibi Rusça ve Rus dili ile yapılan eğitim, Kırgız eğitim sisteminde hala önemli bir dinamik olmaya ediyor. Bu görüşe paralel olarak yukarıda belirtilen dördüncü soru da yüksek derecede bunu destekliyor. Rus dili Kırgız insanında olmazsa olmazlardan bir olgudur ve halk tarafından içselleştirilmiştir.

Kırgızistan’ da şu anda kendine has bir eğitim sistemi oluşturmak için çeşitli eğitim sistemlerini okullarda olduğu gibi uygulamaktadır. Önceden de “birisi tarafından düşünülmüş

mükemmel Sovyet insan tipi” yetiştirmek için uğraşıyordu. Şimdi hem milli olma çabasında, hem de çağdaş olma gayretindedir. Bu ise bir çelişkidir. Umetov’ un da belirttiğine göre, ülkenin coğrafi ve politik özelliğinin, eğitim tarihi, milli niteliğinin, ülkenin stratejik durumunun dikkate alınmadan bir eğitim sistemi geliştirme; örneğin, Kırgızistan’ da Kore eğitim sisteminin, Japon, Amerikan, Finlandiya eğitim sistemlerinin olduğu gibi denenmeye çalışılması başarıyı getirmemektedir.^[11]

Kırgız halkı Sovyetler Birliği döneminde Rus dili ile eğitimi gerçekleştirmiştir. Temel Eğitim düzeyinde Rusçanın eğitim dili olarak kullanılmış olması, öğrencilerin öğrenme başarısını artırmıştır fikrine bağımsızlıktan 15 yıl sonra bile destek verilmesi çok düşündürücüdür. “ *Sovyet döneminde Temel Eğitim düzeyinde Rusçanın eğitim dili olarak kullanılmış olması, öğrencilerin öğrenme başarısını artırmıştır.*” görüşüne halkın verdiği cevap Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 56,2 yüksek oranda olumlu çıkmıştır. Bunun yanında olumsuz görüş belirtenler yalnızca % 18,6’da kalmıştır.

Şu da bir gerçektir ki hemen herkesin kabullendiği “*Eğitsel deneyimde enerji akışını kolaylaştıran en elverişli araç, dildir*”. görüşüne kimsenin karşı çıkamayacağı kadar açık olan ve halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 70 olumlu cevap vermiştir. Katılmayanların oranı ise sadece % 7 ile sınırlı kalmıştır. Dilin eğitsel deneyimde en ön sırada olması hemen bütün temel eğitimlerde en ön planda yer almıştır. Gerek Türkiye eğitim sisteminin ve dünya ülkelerinin ortaöğretiminde ve yüksek öğretiminde dil her zaman en önemli ders olarak gelmiştir.

Rus Dilinin Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Değerlendirmeler

“ *Sovyet döneminde Temel Eğitim düzeyinde Rusçanın eğitim dili olarak kullanılmış olması, öğrencilerin öğrenme başarısını artırmıştır.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 56,2 yüksek oranda olumlu görüş belirtmişlerdir. Bunun yanında olumsuz görüş belirtenler yalnızca % 18,6’da kalmıştır. Çünkü Rus dili ile halkın okuma yazma oranı çok yükselmiş ve her alanda kullanılmaya başlanmıştır. Rus Dili, Temel eğitim düzeyinde yöntem çeşitliliğine ve etkili öğrenme-öğretme durumlarının tasarlanmasına ve uygulanmasına katkı sağlamıştır. “ *Rus Dili, Temel eğitim düzeyinde yöntem çeşitliliğine ve etkili öğrenme-öğretme durumlarının tasarlanmasına ve uygulanmasına katkı sağlamıştır.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 57,9 olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında olumsuz görüş belirtenler yalnızca % 19’da kalmıştır. Kırgızistan’ da kütüphanelerde yapılan pedagojik kitaplarının araştırılmasında bulunan kaynakların % 90’ı Rusça olması, üniversitelerin eğitim fakültelerinde pedagoji derslerinin sadece Rusça olanlarla yapılması, temel eğitim düzeyinde pedagoji ile ilgili kitapların Rusçadan çeviri olması ve buna benzer yöntem çeşitliliği ve etkili öğrenme-öğretme durumlarının tasarları durumlarından dolayı Kırgız insanı ve oradaki diğer halklar Rus dilinin etkililiğine yüksek oranda destek vermişlerdir. Her alanda birçok kaynağın Rusça olması, kütüphanelerde araştırma yapmak için yeterli miktarda Rusça

kaynaklar mevcuttur. Ana dilde yani Kırgız dilinde malesef yeterli miktarda ve derecede kaynak yoktur. Halkın Rusça bilmesi çok büyük bir avantaj olmaya uzun süre devam edecektir. Bağımsızlıktan sonra halkın ana dile dönüş yapması hızlı olmuştur ama şu anda o hız durup yerini tekrar Rusça' ya bırakmıştır.

Yapılan araştırmada “ *Rus Dilinin Temel Eğitimde kullanımı, daha nitelikli ders kitaplarının ve bilgi muhtevasının sirkülasyonunu sağlamıştır.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 65,3 yüksek oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında olumsuz görüş belirtenler yalnızca % 14,9'da kalmıştır. Çünkü yapılan bütün Master ve Doktora tezleri ilk önce Rusça baskısı yapılır. Şu andaki mevcut Kırgızca kaynakları Rusçadan çevrilerek yapılmıştır. Kırgızistan'daki ilim adamları duygu, düşüncelerini önce Rus dili ile ifade eder, hemen her şeyi Rusça düşünür. Haliyle nitelikli ders kitaplarının üretimi Rus dili ile sirkülasyona dönmüştür. Rusların bölgeyi terk etmesi ve “kendi kültürüne dönüş” politikaları çerçevesinde, Türk Cumhuriyetlerinin devlet ofislerinde, okullarda ve basın organlarında Rusça yerini gittikçe artan bir hızla yerel dillere bırakmaktadır. Rusça eğitim gören sınıflardaki öğrencilerin sayısı bağımsızlığın ilk yıllarındaki heyecanla bir miktar azalma gösterse de sonra yeniden bazı cumhuriyetlerde artış eğilimi içerisine girmiştir. Ancak Rusça' ya yeniden gösterilen bu ilginin en önemli sebeplerinden birisi ders kitaplarının ve yardımcı kaynakların çoğunun halen Rusça olması ve yeni ders kitaplarının Rusya'dan getirilmesinin maliyetinin daha ucuz olmasıdır. Bir diğer husus olarak da eğitim çevresinde “Rus sektörü” olarak bilinen Rusça eğitim verilen okullardaki eğitim seviyesinin ve kalitesinin diğer (yerel sektör) okullardakine göre hem öğretmen ve hem de öğrenci açısından daha kaliteli olduğuna olan inancın devam etmesidir.^[12]

Bunun dışında ister bu kurumlar isterse de yeni kurulan üniversitelerin Rusya'da basılan kitapları kaynak olarak çok yaygın biçimde kullandığını da belirtmek gerekir.^[13] Bu inanç Türkiye'de de mevcuttur. Ülkemizde de İngilizce eğitim veren okulların Türkçe eğitim veren okullardan daha iyi olduğuna yönelik yaygın bir kanaat mevcuttur.^[14]

“ *Rus Dili, Temel eğitime ilişkin toplumsal beklenti ve ihtiyaçlara yeterli düzeyde cevap vermektedir.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 38 normal oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında kısmen katılıyorum % 27,7 ile yine normal oranda cevap vermiştir. Yanı sıra olumsuz cevap verenler ise % 34,3 normal oranda olumsuz cevap vermişlerdir. Kendi ana dillerinin beklenti ve ihtiyaçlara yeterli düzeyde cevap verebileceğine Kırgız halkı emin olmaması ve kendi dillerine olan güvenlerinin yüksek çıkması asırların kolektif bilinçaltında yarattığı koşullanma ve hazır tüketmenin göreceli kolaylığının rol oynadığı söylenebilir.

Rus Dilinin Kısa/Orta/Uzun Vadeli Eğitsel Etkilere İlişkin Görüşler

Kırgız halkı Sovyetler Birliği döneminde Rus Dili ile eğitimi gerçekleştirmiştir. Temel Eğitim

düzeyinde Rusçanın eğitim dili olarak kullanılmış olması, öğrencilerin öğrenme başarısını artırmıştır fikrine bağımsızlıktan on beş yıl sonra yüzde elli altı gibi yüksek oranda destek vermesi çok düşündürücüdür. Bu da gösteriyor ki, Kırgız halkı Rus dili ile bütünleşip onu içselleştirmekle beraber Rus dilinden kopması kolay olmayacaktır. Bunun için de çok uzun bir zamana yayılması gereken etkili bir eğitim programı hazırlanması gerekmektedir. Farklı dille öğretimde güçlü devletler eğitim programlarını yıllara yayarak planlar yaparlar. Sömürge altındaki devletler bağımsızlıklarına kavuşmalar bile kendi dillerine muhtaç etmek zorunda bırakmaya zorlamaları uzun vadeli hesapların sonuçlarıdır. Bunun birçok örnekleri vardır günümüz dünya ülkelerinde (Hindistan, Pakistan, Filipinler, Cezayir ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri). Bu da Rusların kendi dillerini etkinleştirmedeki uzun vadeli eğitimsel doğurgularından biridir.

“ *Kırgız dilini öğrenmek için yeterli miktar ve nitelikte eğitim materyali kısa sürede üretilir.*” görüşüne Kırgız halkı Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 61,1 yüksek oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında kısmen katılıyorum % 21,9 ile azımsanmayacak normal oranda cevap vermiştir. Yanı sıra olumsuz cevap verenler ise % 16,9 az oranda olumsuz cevap vermişlerdir. Uygulanan farklı dille öğretim uygulamaları Genelde Orta Asya’da özelde Kırgızistan’da uzun kısa ve orta vadeli sonuçlar doğurmuştur. Çünkü günümüzde Özbekistan, Azerbaycan, Türkmenistan gibi devletler hem Kiril alfabesinden vazgeçtiler, hem de Rusçayı eğitim dili olmaktan çıkardılar.

Farklı dille öğretimin uzun vadeli sonuçlarından bazılarını örnek teşkil edecek diğer sonuçlara baktığımız zaman hiçbir çalışmanın semeresiz kalmadığının farkına varıldığı aşağıdaki sonuçlara göz atalım: “ *Rus Dili, resmi dil olmaktan çıkarılmalı, ama eğitim dili olmaya devam etmelidir.*” görüşüne Kırgız halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 51,6 yüksek oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında kısmen katılıyorum % 15,7 ile azımsanmayacak normal oranda cevap vermiştir. Yanı sıra olumsuz cevap verenler ise % 32,6 normal oranda olumsuz cevap vermişlerdir. “ *Farklı Dille Öğretim, Kırgız insanının kendi var oluşuna güvenini ortadan kaldırmış; bağımlı ve güdümlü insan tipini yaratmıştır.*” görüşüne Kırgız halkı Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 25,6 oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında kısmen katılıyorum % 14,0 ile azımsanmayacak normal oranda cevap vermiştir. Yanı sıra olumsuz cevap verenler ise % 60,3 yüksek oranda olumsuz cevap vermişlerdir. “ *Kırgızistan eğitim sisteminde Rus diliyle eğitim yapmaya ihtiyaç yoktur.*” görüşüne halk Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 21,1 az oranda olumlu cevap vermiştir. Bunun yanında kısmen katılıyorum % 11,2 ile çok az oranda cevap vermiştir. Yanı sıra olumsuz cevap verenler ise % 67,8 yüksek oranda olumsuz cevap vermişlerdir. Kırgızistan’da eski jenerasyonun Rus dili ile beraber yaşamaya alışık olması sebebiyle bu dilin devam ettirilmesi doğal karşılanabilir ancak yeni jenerasyonunda aynı oranda Rus dili ile devam etmek istemeleri çok düşündürücüdür. “ *Rus Dili, Kırgızistan’ın resmi dili olmaya devam etmelidir.*” görüşüne halk

Kesinlikle katılıyorum ve Katılıyorum ile % 50 olumlu cevap vermiştir. Buradan Katılmayanların oranı ise % 36 ile halkın üçte biri olarak görülmektedir. Halkın şu anda eskisi gibi Rus Dili ile yola devam etmek zorunda oldukları anlaşılması ile beraber yüzde otuz altılık bir oranda halkın bunu istememesi ise dile bakış açısında ileride daha fazla değişikliklerin olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir.

Sonuç

Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak farklı dil öğretimi açısından şu öneriler geliştirilebilir. Temel eğitimde amaç gerçekleştirme konusunda Rus Dili, Temel Eğitime ilişkin toplumsal beklenti ve ihtiyaçlara yeterli düzeyde cevap vermekle beraber ana dil olan Kırgızca'yı da halkın beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye gelmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Temel eğitimde amaç gerçekleştirme konusunda etkili olan ve Sovyet döneminde Temel Eğitim düzeyinde Rusçanın eğitim dili olarak kullanılmış olması, öğrencilerin öğrenme başarısını artırmasıyla Kırgız diline yönelik yeni bir çalışma yapılarak öğrenme başarılarının ana dilinden kaynaklandığını da kabullendirmek için çalışmalara başlanması gereklidir. Kırgızistan eğitimde Rus dilinin azımsanmayacak derecede etkisi vardır. Halkın Rus dili ile iç içe yaşaması yanında Kırgız dilinin etkiliğini artırmak halkın toplumsal, ekonomik ve bilimsel gelişmesine en az Rusça kadar etkili hale getirmek gerekir. Kırgız dilini bilim, sanat, tıp, politika vb. alanlarda ihtiyaca cevap verecek gelişmişlik düzeyine çıkarmak için uzun vadede çalışmalar yapılması gerekmektedir. Kırgız dilini temel eğitimde yöntem çeşitliliğine ve etkili öğrenme-öğretme durumlarının tasarlanmasına ve uygulanmasına katkı sağlaması için filologların etkin bir çalışma içine girmesi gerekmektedir. Kırgız Dilini, öğrenme başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi konusunda temel eğitim hizmeti üretiminin verimlilik ve etkililiğini sağlar hale getirmek için yıllık hedeflerde ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Kırgız insanının kendi anadillerine karşı güvenleri yüksek çıkması anadilini öğrenmek için yeterli miktar ve nitelikte eğitim materyali kısa sürede üretilebileceklerini ve bunları hayata geçirip etkili hale getirilmesi sağlanmalıdır. Rus dili, Kırgızistan'da resmi dil olarak devam edebilmeli ama Kırgız dili ve kültürüne olumlu etki yapacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Çünkü Rusça, Kırgız eğitim sisteminin etkililiğinin önemli bir dinamiği olmaya devam etmektedir. Kırgız toplumunun Temel Eğitim amaçları ve ihtiyaçları, Rus dili ile daha etkili gerçekleştirilebilir düşüncesine kısmen katılmaları ve Rus Dili, Temel Eğitim düzeyinde bilişsel öğelerin kalıcılığını ve zihinsel erdemler halinde ifadeye dökülmesini kolaylaştırması Rusçanın etkililiğini uzun vadede devam ettireceğinden dolayı Kırgız dilinin tam olarak ülkeye hâkim olması için çok etkili anadil çalışmalarına ihtiyaç vardır.

^[1]Akgündüz, Hasan: Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümlemeler Yüksek Lisans Ders Notları,

Diyarbakır 2006.

[2]Vendryes, J.V. : Dil ve Düşünce (çev: Berke Vardar),Multilingual, İstanbul, 2001, s:21.

[3]Eyüpoğlu, Sebahattin : “ Yabancı Dil ve Kültür”. Anadilinde Çocuk Olmak Yabancı Dilde Eğitim. İstanbul: Eğitim

Dizisi. Papirüs Yayınevi, Temmuz 1998. s. 170–173. s. 170.

[4]Sunel, A.Hamit: Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Ankara. s. 121–127, s. 121. 1994.

[5]Boobekova, Kadiyan: Karşılaştırmalı Eğitim Uygulaması, Türk Dünyası Araştırmaları, 2002. Sayı: 137, s.7.

[6]Türkoğlu, Adil: Karşılaştırmalı Eğitim, Çukurova Üniversitesi Yayınları, Adana 1999. s.28.

[7]Murzayev, Kabulcan: Kırgızistan Eğitim Sistemi, Doktora Tezi, M.Ü. 1999, İstanbul.

[8]Erdoğan, İrfan: Çağdaş Eğitim Sistemleri, Sistem Yayıncılık, 3. baskı, İstanbul 1998.

[9]Izmaylov, A.E.: Ocherki po İstorii Sovetskoy Shkoli V Kirgizii Za 40 let (40 yıl içindeki Kırgızistan’daki Sovyet Okullarının Tarihi Hakkında), Frunze (Bişkek) 1957.

[10]Umetov, Taalay : “Problemi v sisteme Obrazovaniya v Perehody Period”, (Geçiş Döneminde Eğitim Sistemindeki Problemler), Aktualnie problemi Obrazovaniya i nauki dergisi, No:4, KİO, Bişkek,1997. s.3.

[11]Ahundov, Fuad : ‘Rossiyane Doljmi Znat Pravdu’, Nezavisimaya Gazeta. 15 Temmuz 2002.

[12]Naskali, Emine Gürsoy : ‘Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinde Dil Politikaları’, Emine Gürsoy-Naskali, Erdal Şahin (der.), *Bağımsızlıklarının 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri*, Sota Yayını, Hollanda, içinde s. 58. 2002.

[13]Nesibli, Nesin: Azerbaycan’da Milli Kimlik Sorunu, *Avrasya Dosyası Azerbaycan Özel Sayısı*, s. 132–160. 2001.

[14]Ogan, Sinan: Dış politika aracı olarak dil: Türk Cumhuriyetleri ve Rusça örneği,

<http://www.turksam.org/tr/yazilar.asp?kat=1&yazi=804>

Bibliyografya

Ahundov, Fuad : ‘Rossiyane Doljmi Znat Pravdu’, Nezavisimaya Gazeta. 15 Temmuz 2002.

Akgündüz, Hasan: Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümler Yüksek Lisans Ders Notları, Diyarbakır

2006.

Boobekova, Kadiyan: Karşılaştırmalı Eğitim Uygulaması, Türk Dünyası Araştırmaları, 2002. Sayı: 137, s.7.

Erdoğan, İrfan: Çağdaş Eğitim Sistemleri, Sistem Yayıncılık, 3. baskı, İstanbul 1998.

Eyüpoğlu, Sebahattin : “ Yabancı Dil ve Kültür”. Anadilinde Çocuk Olmak Yabancı Dilde Eğitim. İstanbul: Eğitim Dizisi. Papirüs Yayınevi, s. 170–173. s. 170, Temmuz 1998

İzmaylov, A.E. : Ocherki po İstorii Sovetskoy Shkoli V Kirgizii Za 40 let (40 yıl içindeki Kırgızistan’daki Sovyet Okullarının Tarihi Hakkında), Frunze (Bişkek) 1957

Murzayev, Kabulcan: Kırgızistan Eğitim Sistemi, Doktora Tezi, M.Ü. İstanbul, 1999

Naskali, Emine Gürsoy : ‘Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinde Dil Politikaları’, Emine Gürsoy-Naskali, Erdal Şahin (der.), *Bağımsızlıklarının 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri*, Sota Yayını, s. 58. Hollanda 2002.

Nesibli, Nesin: Azerbaycan’da Milli Kimlik Sorunu, *Avrasya Dosyası Azerbaycan Özel Sayısı*, s. 132–160. 2001.

Ogan, Sinan: Dış politika aracı olarak dil: Türk Cumhuriyetleri ve Rusça örneği, <http://www.turksam.org/tr/yazilar.asp?kat=1&yazi=804>

Sunel, A.Hamit: Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 121–127, s. 121. Ankara, 1994

Türkoğlu, Adil: Karşılaştırmalı Eğitim, Çukurova Üniversitesi Yayınları, s.28, Adana 1999

Umetov, Taalay : “Problemi v sisteme Obrazovaniya v Perekhodyy Period”, (Geçiş Döneminde Eğitim Sistemindeki Problemler), Aktualnie problemi Obrazovaniya i nauki dergisi, No:4, KİO, s.3. Bişkek, 1997

Vendryes, J.V. : Dil ve Düşünce (çev: Berke Vardar), Multilingual, s:21, İstanbul, 2001

***Hasan Karacan** - Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı ABD Araştırma Görevlisi Artvin, Türkiye e-mail: h_karacan@hotmail.com

© 2010, IJORS - INTERNATIONAL JOURNAL OF RUSSIAN STUDIES